

Mikołaj Małecki

doktor habilitowany nauk prawnych, prof. UJ, Katedra Prawa Karnego,
Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

ORCID: <https://orcid.org/000-0002-2878-2791>

udział w autorstwie tekstu: 50%

LAUREAT IX EDYCJI KONKURSU „PRZEGLĄDU SĄDOWEGO”

Kordian Bielak

absolwent Wydziału Prawa i Administracji, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-7123-5761>

udział w autorstwie tekstu: 25%

Łukasz Kraj

absolwent Wydziału Prawa i Administracji, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6635-1819>

udział w autorstwie tekstu: 25%

Przestępcze przekroczenie prędkości (art. 178d k.k.)

Słowa kluczowe: *prawo karne, bezpośrednie niebezpieczeństwo, przekroczenie prędkości, znamię „rażąco”, ruch drogowy, zasady bezpieczeństwa*

1. Wprowadzenie

Potrzeba walki z piratami drogowymi – wynikająca z kolejnych szokujących zdarzeń z udziałem sprawców rażąco łamiących przepisy¹ – pobudzała debatę publiczną² i zrodziła

¹ Zob.: J. Urbańska-Jaworska, *W trakcie nielegalnych wyścigów zabili dwoje pieszych na pasach. Sąd: „Nie można skazać ich za zabójstwo”*, Wyborcza.pl z 19.10.2022 r., <https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,29044101,urzadzili-sobie-nielegalne-wyscigi-ulicami-jeleniej-gory-zginely.html> (dostęp: 12.02.2026 r.); Łukasz Ż. przed obliczem Prokuratora. Aktualna informacja o postępach śledztwa w sprawie wypadku z dnia 15.09.2024 r. na al. Armii Ludowej w Warszawie, Komunikat Prokuratury Okręgowej w Warszawie z 15.11.2024 r., <https://www.gov.pl/web/po-warszawa/lukasz-z-przed-obliczem-prokuratora-aktualna-informacja-o-postepach-sledztwa-w-sprawie-wypadku-z-dnia-15-wrzesnia-2024-r-na-al-armii-ludowej-w-warszawie> (dostęp: 12.02.2026 r.).

² Zob.: *Debata: zabójstwo drogowe. Czy wyższe kary powstrzymają bandytów*, Kanał Zero, 9.10.2024 r., <https://www.youtube.com/watch?v=AsNuTnBbhFY> (dostęp: 12.02.2026 r.); M. Wiktorek, *Zabójstwo*

inicjatywę ustawodawczą³, której rezultatem jest wejście w życie 29.01.2026 r. nowych przepisów karnych. Należy do nich art. 178d k.k.⁴

W interesującym nas zakresie projekt ewoluował. W pierwotnym przedłożeniu proponowano art. 178d w następującym brzmieniu: „Art. 178d. Kto prowadzi pojazd mechaniczny w sposób rażąco naruszający zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym i z prędkością większą od dopuszczalnej: 1) o co najmniej połowę na autostradzie lub drodze ekspresowej, a jeżeli prędkość ta została ograniczona znakiem drogowym – co najmniej dwukrotnie, albo 2) co najmniej dwukrotnie – na innej drodze publicznej – i przez to naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku określonego w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”⁵.

W finalnej wersji art. 178d k.k. wszedł w życie w następującej postaci: „Kto prowadzi pojazd mechaniczny rażąco przekraczając prędkość oraz rażąco naruszając inne zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym i przez to naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku określonego w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

Jak widać, pierwotna koncepcja ścisłego, a zarazem kazuistycznego określenia progów przekroczonej prędkości została zastąpiona elastycznym i niedookreślonym znamieniem prędkości przekroczonej „rażąco”. Nie uległ natomiast zmianie szkielet art. 178d k.k., na który składają się trzy grupy okoliczności: prędkość pojazdu, naruszenie zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym oraz skutkowość czynu sprowadzająca się do stworzenia bezpośredniego niebezpieczeństwa dla zdrowia lub życia człowieka.

W niniejszych rozważaniach art. 178d k.k. zostanie przeanalizowany pod kątem dogmatycznych problemów, jakie generuje jego wejście w życie w uchwalonym kształcie. Ze względu na liczbę kontrowersji, jakie wiążą się z omawianą regulacją, skoncentrujemy uwagę na wykładni znamion „rażąco”, interpretacji innych zasad bezpieczeństwa oraz kwestii skutkowości czynu.

2. Problemy znamion „rażąco”

Zasadnicze wątpliwości wywołuje posłużenie się w omawianym przepisie pojęciem „rażąco” – i to w ramach aż dwóch znamion. Po pierwsze: sprawca musi rażąco przekroczyć prędkość, po drugie: jego zachowanie musi rażąco naruszyć inne zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym.

drogowe Jak udowodnić zamiar? Surowe kary za uliczne wyścigi – ŁĄCZYNAS KARNE z dr. Grzegorzem Bogdanem i dr. hab. Jerzym Lachowskim, prof. UMK, Karne24.com, 7.10.2024 r., <https://karne24.com/zabojstwo-drogowe-jak-udowodnic-zamiar-surowe-kary-za-uliczne-wyscigi/> (dostęp: 12.02.2026 r.).

³ Zob. rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego z 3.07.2025 r., Sejm X kadencji, druk sejmowy nr 1451, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/druk.xsp?nr=1451> (dostęp: 12.02.2026 r.).

⁴ Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r. poz. 383 ze zm.) – dalej k.k.

⁵ Zob. przywołany rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego z 3.07.2025 r., Sejm X kadencji, druk sejmowy nr 1451.

W Kodeksie karnym próżno szukać jakiegokolwiek typu czynu zabronionego pod groźbą kary, w którym występowałoby znamię „rażąco”. Pojawia się ono w kilku przepisach o niejednorodnym charakterze prawnym, np. przy przekroczeniu granic obrony koniecznej (art. 25 § 2a k.k.), podjęciu postępowania warunkowo umorzonego (art. 68 § 2 i 3 k.k.), zarządzeniu wykonania zawieszony kary (art. 75 § 1a, 2 i 3 k.k.), w definicji występkę o charakterze chuligańskim (art. 115 § 21 k.k.), przy wydaleniu ze służby wojskowej (art. 326 § 2 k.k.), warunkowym umorzeniu postępowania (art. 333 § 2 k.k.) i zarządzeniu wykonania odroczonej kary (art. 336 § 2 k.k.). Mimo tożsamości pojęciowej mamy tu do czynienia z różnymi instytucjami prawa karnego materialnego, które nie służą do precyzowania konturów znamion przestępstwa, istotnych chociażby w kontekście konstytucyjnej zasady określoności czynu zabronionego (art. 42 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁶). Dane pojęcie języka prawnego musi być wykładane z uwzględnieniem kontekstu, w jakim się pojawia, a także charakteru prawnego regulacji, w jakiej występuje, oraz funkcji, jakie spełnia w ramach określonej instytucji prawnomaterialnej⁷. Z tych względów określenie „rażąco” jako znamię przedmiotowe odniesione do przekroczenia prędkości i naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu (art. 178d k.k.) – dotychczas nieznane Kodeksowi karnemu w odniesieniu do typów czynu zabronionego chroniącego bezpieczeństwo komunikacyjne – musi być interpretowane autonomicznie i niezależnie od sposobu rozumienia tego samego słowa użytego w zupełnie innym kontekście faktycznym i normatywnym.

Już na pierwszym etapie analizy wskazanego znamienia należy stwierdzić, że jego językowa wykładnia prowadzi do niejednoznacznych, aczkolwiek znamienych rezultatów. Pojęcie „rażący” ma następujące znaczenia w ogólnym języku polskim:

- „jaskrawy, nieprzyjemny dla oczu, rzucający się w oczy albo dający się łatwo stwierdzić, wyraźny, oczywisty, niewątpliwy, bezsporny, bardzo duży”⁸,
- „rzucający się w oczy, jaskrawy albo o ujemnych cechach, zjawiskach itp.: wyraźny, oczywisty, niewątpliwy, bezsporny, bardzo duży”⁹,
- „w odniesieniu do bodźców zewnętrznych, zwłaszcza wzrokowych: jaskrawy, oślepiający, a o czymś wyjątkowo negatywnym: zbyt duży, oczywisty, wyraźny, bezsporny, niewątpliwy, rzucający się w oczy”¹⁰,
- „oślepiający swoją intensywnością lub drażniący oczy, kiedy się na to patrzy, albo tak znaczący rozmiarem, że nie może zostać niedostrzeżony lub zaakceptowany”¹¹,

⁶ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i zm.) – dalej Konstytucja RP.

⁷ Zob.: M. Małecki, *Zmiana normatywna art. 98 Kodeksu wykroczeń („inne osoby”). Rzecz o regułach wykładni tekstu ustawy karnej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2011/3, s. 153 i n.; M. Małecki, W. Płóciennik, N. Szabatowska, *Glosa do postanowienia SN z dnia 11.01.2017 r., III KK 196/16*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2018/3, s. 26.

⁸ *Słownik języka polskiego*, t. 7, red. W. Doroszewski, Warszawa 1965, s. 841.

⁹ *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 3, red. S. Dubisz, Warszawa 2003, s. 893.

¹⁰ *Współczesny słownik języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 2007, s. 1516.

¹¹ *Wielki słownik języka polskiego PAN*, hasło: rażąco, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/82930/razaco> (dostęp: 12.02.2026 r.).

- „jaskrawy i drażniący oczy albo dający się łatwo zauważyć, gdyż jest duży i wyraźny”¹²,
- „rzucający się w oczy albo o ujemnych cechach, zjawiskach itp.: wyraźny, bardzo duży”¹³.

Zgodnie ze znaczeniami rejestrowanymi przez słowniki określenie „rażąco” może być rozumiane na dwa sposoby. W myśl pierwszego znaczenia nadanego omawianemu pojęciu przez ogólny język polski pojęcie to wskazuje na oczywistość, bezsporność, jaskrawość, wyrażność, rzucanie się w oczy (sens jakościowy). W myśl drugiego sposobu jego odczytywania określenie „rażący” oznacza bardzo duży, znaczący rozmiarem (sens ilościowy). Należy przy tym odnotować słownikową przewagę pierwszego ze wskazanych znaczeń.

Podwójne słownikowe znaczenie analizowanego pojęcia okazuje się istotne w procesie wykładni obu znamion wskazanych w art. 178d k.k. Paradoksalnie, mimo tożsamości terminologicznej, dwa znamiona „rażąco” mogą być rozumiane nieco odmiennie wewnątrz samego art. 178d k.k. Pojęcie „rażąco” charakteryzujące przekroczenie prędkości odnosi się do parametru mającego z istoty charakter ściśle policzalny, zdalny do wyrażenia za pomocą liczby. Prędkość wynosząca x km/h jest następnie oceniana jako przekroczona rażąco (lub nie). W drugim przypadku określenie „rażąco” dotyczy ogólnie wskazanych zasad bezpieczeństwa, których natura jest zróżnicowana faktycznie i normatywnie; w konsekwencji ich naruszenie sprowadza się do elastycznej, niepoliczalnej, siłą rzeczy jakościowej, a nie ilościowej oceny.

W rezultacie w ramach badania rażącego przekroczenia prędkości zasadne wydaje się operowanie ocenami ilościowymi, bazującymi na wykazaniu, że prędkość przekroczona przez sprawcę osiągnęła pułap rażąco wysoki. Chodziłoby zatem o skalę przekroczenia prędkości na zasadzie: „więcej – mniej”. Niewystarczające byłoby zaś stwierdzenie, że sprawca przekroczył prędkość w oczywisty sposób, tak że dla każdego było jasne, iż jedzie za szybko.

Z kolei w ramach znamienia wymagającego badania rażącego naruszenia zasad powinny wieść prym argumenty jakościowe, związane z oczywistością niewłaściwego zachowania sprawcy, na zasadzie: „tak albo nie” i „wiadomo, że tak”. W tym zakresie wystarczający mógłby okazać się argument, że zachowanie kierującego było tak szokujące dla innych uczestników ruchu (obiektywnego obserwatora – wzorca osobowego), iż osiągnęło pułap nie „zwykłego”, lecz rażącego naruszenia zasad bezpieczeństwa.

Nie należy zapominać, że ustawodawca świadomie i celowo wyposażył art. 178d k.k. w oba dodatkowe znamiona. Zawęził tym samym zakres penalizacji przewidziany w uchwalonym przepisie w stosunku do potencjalnej regulacji, która operowałaby ogólnymi znamionami przekroczenia prędkości i naruszenia innych zasad ruchu, bez wymogu kwantyfikowania ich jako rażących. Zamiar zawężającego ujęcia analizowanego typu czynu zabronionego był wyraźnie artykułowany przez projektodawców, którzy publicznie zastrzegali, że nie prowadzi on do odpowiedzialności karnej za samo przekroczenie dozwolonej prędkości¹⁴.

¹² *Inny słownik języka polskiego PWN*, red. M. Bańko, Warszawa 2000, s. 418.

¹³ *Słownik języka polskiego PWN*, hasło: rażąco, <https://sjp.pwn.pl/so/ra%C5%BC%C4%85co.html> (dostęp: 12.02.2026 r.).

¹⁴ Zob. Stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości ws. zmian przepisów dotyczących ruchu drogowego z 12.11.2025 r., <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/stanowisko-ms-ws-zmian-przepisow-dotyczacych-ruchu-drogowego> (dostęp: 12.02.2026 r.).

Zakaz wykładni *per non est*¹⁵ (zakaz pomijania znamion określonych w przepisie typującym) oznacza, że niezależnie od ilościowego bądź jakościowego ujmowania określenia „rażąco” art. 178d k.k. wymaga jego uwzględnienia jako autonomicznego znamienia wymagającego prawnokarnego wartościowania. W konsekwencji konieczne jest stwierdzenie przekroczenia przez sprawcę prędkości oraz naruszenia innych zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym, a ponadto dokonanie ilościowo-jakościowej oceny, czy owo przekroczenie i naruszenie miały charakter rażący.

Operowanie znamieniem rażącego przekroczenia prędkości wywołuje dalej idące wątpliwości, odnoszące się do sposobu ustalania faktu przekroczenia przez sprawcę dozwolonej prędkości, a także normatywnej oceny bezprawności działania sprawcy, który narusza przepisy wiążące w danej sytuacji na drodze. Prędkość „nieprzekroczona” to prędkość zgodna z normą sankcjonowaną; prowadzenie pojazdu z prędkością bezpieczną/dozwołowaną w danych okolicznościach wyklucza aktualizację normy sankcjonującej¹⁶. Należy zauważyć, że prędkość „bezpieczna” wyznaczana jest nie tylko przez znaki drogowe bądź ogólne przepisy prawa o ruchu drogowym, statuujące ograniczenia prędkości na danym odcinku drogi (np. ograniczenie prędkości do 20 km/h w strefie zamieszkania). W wielu przypadkach dopuszczalna prędkość zależy od szczególnych okoliczności faktycznych, w tym warunków panujących na drodze. Każde to postawić pytanie o standard dowodowy związany ze stwierdzeniem wyczerpania przez sprawcę znamion przestępstwa z art. 178d k.k.

Z jednej strony można utrzymywać, że wyczerpanie znamienia „rażąco przekraczając prędkość” wymaga uprzedniego zbadania faktycznej prędkości, z jaką poruszał się określony pojazd, za pomocą urządzenia pomiarowego bądź w inny procesowo pewny sposób usuwający ewentualne wątpliwości, które musiałyby być tłumaczone na korzyść oskarżonego (art. 5 § 2 k.p.k.). W tym ujęciu niewystarczające do przypisania sprawstwa byłyby spójne zeznania świadków, że w pewnym momencie pirat drogowy „mignął im przed oczyma”, a więc poruszał się ewidentnie z prędkością przekraczającą dozwolone 50 km/h. Takie podejście do wykładni art. 178d k.k. korespondowałoby z ujmowaniem „rażącego” charakteru przekroczenia prędkości w sposób skalarny-ilościowy („jak bardzo” sprawca przekroczył dozwoloną prędkość). Aby ocenić stopień przekroczenia prędkości, należałoby przede wszystkim bez wątpliwości ustalić, jaka była to prędkość. Rażący – bardzo duży, znaczny – charakter przekroczenia prędkości musi w tym ujęciu odnosić się do prędkości faktycznie ustalonej, nie zaś tej wyznaczonej przepisami ruchu drogowego. Przekroczenie było rażące, bo sprawca jechał za szybko o *y* km/h – aby to stwierdzić, konieczne jest ustalenie, z jaką prędkością pojazd faktycznie się poruszał.

Z drugiej strony można jednak twierdzić, że chodzi tu o jakościową ocenę rażącego przekroczenia prędkości w odniesieniu do prędkości dozwolonej/bezpiecznej w danej sytuacji na drodze. Ocena prawna odnosiłaby się w tym ujęciu nie do prędkości faktycznej, lecz wyznaczonej abstrakcyjnie na sposób normatywny. Przekroczenie było rażące, ponieważ

¹⁵ Zob. M. Krzemiński, O. Pogorzelski, *Zakaz wykładni per non est* [w:] *Argumenty i rozumowania prawne w konstytucyjnym państwie prawa. Komentarz*, red. M. Florczak-Wątor, A. Grabowski, Kraków 2021, s. 556.

¹⁶ Zob. W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2014, s. 166.

sprawca – według oceny modelowego dobrego obywatela, niewątpliwie, już „na gołe oko” – naruszał normę sankcjonowaną. Nie byłoby konieczne ustalenie, z jaką prędkością poruszał się dany pojazd; wystarczające okazywałoby się przyjęcie, że w świetle materiału dowodowego na pewno rażąco przekroczono prędkość.

Oba podejścia różnią się kierunkiem rozumowania: w ujęciu jakościowym to, jak duża prędkość przekształca wykroczenie w przestępstwo z art. 178d k.k., zdeterminowane jest rażącym charakterem zachowania sprawcy. W alternatywnym ujęciu ilościowo-skalaro-faktograficznym kierunek rozumowania jest odwrotny: aby oceniać, czy prędkość była rażąco przekroczona, należy najpierw ustalić, ile faktycznie wynosiła.

Wykładnia jakościowa znacząco upraszcza postępowanie dowodowe. Ustalenie realizacji znamion czynu zabronionego opiera się w tym ujęciu na elastycznej ocenie stanu faktycznego, a nie odtwórczym opisie zachowania sprawcy. Parametr prędkości możliwej do ustalenia za pomocą liczby zostaje zastąpiony intuicyjną oceną społeczną, byleby w danym stanie faktycznym okazało się oczywiste, że sprawca jechał za szybko. Ujęcie to zbliża omawiane znamię do określenia „oczywisty”, które pojawia się w art. 301 § 3 k.k. („zawieranie transakcji oczywiście sprzecznych z zasadami gospodarowania”). Znamię to jest rozumiane jako coś „niezgodnego [z zasadami] już na pierwszy rzut oka i tak powszechnie ocenianego”¹⁷; „sprzeczność wyraźna, jaskrawa, bezsporna, rażąca”¹⁸; „uznawane przez podmiot posiadający przeciętną wiedzę (...), rażąco odstające od powszechnych intuicji (...)”¹⁹; „w sposób ewidentny, jaskrawy odbiegają od reguł (...), od wzorca zachowań, jakich można oczekiwać od dobrego gospodarza”²⁰.

Roztrząsany wątek okazuje się kluczowy dla praktyki stosowania art. 178d k.k. Choć opinie formułowane w procesie legislacyjnym nie mają przesądzającego znaczenia w toku wykładni przepisów, które weszły w życie, z kronikarskiego obowiązku należy odnotować, że jakościowe podejście do znamienia „rażąco” jest zbieżne z wypowiedziami przedstawicieli projektodawców, który stwierdził: „Oglądając filmik z bandyckim zachowaniem na ulicy, wszyscy (...) jak jedna żona i jeden mąż moglibyśmy powiedzieć: to zachowanie jest karygodne i jest nieakceptowalne. Chociaż z filmiku nie wiemy, czy on jechał 120 km/h czy 180 km/h, ale widzimy, że to zachowanie jest po prostu ewidentnym zagrożeniem dla zdrowia czy bezpieczeństwa innych użytkowników. I w ten sposób myślimy o penalizacji tych zachowań, a nie o tym, czy paremia łacińska [*nullum crimen sine lege* – dop. nasz] będzie tu miała stuprocentowe zastosowanie”²¹. Podejście to może być zasadnie podane w wątpliwość jako mało gwarancyjne dla sprawcy.

¹⁷ K. Patora [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Kulesza, Warszawa 2025, komentarz do art. 301, teza 9.

¹⁸ J. Majewski [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, t. III, *Komentarz do art. 278–363*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2022, komentarz do art. 301, teza 39.

¹⁹ G. Łabuda [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021, komentarz do art. 301, teza 14.

²⁰ A. Michalska-Warias [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. T. Bojarski, Warszawa 2016, komentarz do art. 301, teza 3, s. 946.

²¹ Sprawozdanie stenograficzne z 46. posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniach 26 i 27.11.2025 r., s. 145, <https://www.senat.gov.pl/prace/posiedzenia/przebieg,646,1,wersja-pdf.html> (dostęp: 12.02.2026 r.).

Na charakter prawny znamienia „rażąco” można spoglądać w jeszcze inny sposób. W literaturze karnistycznej wyróżniono kategorię znamion stanowiących w istocie quasi-klauzule sędziowskiego oportunistu, wskazujące na stopień karygodności czynu i adresowane do organu stosującego prawo, a wpisane w swoisty sposób do przepisu typizującego czyn zabroniony pod groźbą kary²². Taki charakter prawny omawianej przesłanki nakładałby na organ postępowania karnego konieczność oceny, czy zachodzi przypadek rażący, a więc wymagający prawnokarnej reakcji, czy też sytuacja nie miała takiego charakteru i nie nadaje się do uznania jej za przestępstwo. Tego typu znamię umożliwia wyłowienie z gąszcza naruszeń zasad ruchu drogowego sytuacji niewątpliwych, oczywistych i wymagających kwalifikowanego potraktowania. Interpretacja tak ujmowanej klauzuli powinna być zawsze restrykcyjna i wąska: reakcja prawnokarna wchodzi w grę, gdy prędkość i naruszenie reguł sytuują się w górnych rejestrach skali karygodności czynu²³, a więc ich przekroczenie jest niekwestionalnie oczywiste (np. przy prędkości 300 km/h w ruchu miejskim sprawca narusza kilka rudymenarnych zasad bezpieczeństwa).

Jak widać, znamię „rażąco” generuje wiele istotnych problemów wykładniczych. Sama konieczność rozstrzygania analizowanych kwestii wskazuje, że to podwojone znamię budzi uzasadnione wątpliwości z perspektywy konstytucyjnej zasady określoności znamion czynu zabronionego pod groźbą kary²⁴. Zarzut niekonstytucyjności uchwalonej regulacji podnoszony był w debacie publicznej²⁵, w ekspertyzach legislacyjnych²⁶ oraz podczas posiedzenia komisji senackich²⁷.

²² G. Gworys, A. Krok, M. Małecki, K. Obłóza, K. Somerlik, P. Stokłosa, T. Waltoś, P. Wiese, M. Wiktor, S. Woźniak, *Medyczne fake-newsy a prawo karne*, „Państwo i Prawo” 2024/4, s. 141.

²³ Zob. podobne rozumienie rażącego naruszenia zasad: Ł. Kraj, *Zabójcza Triada (jak odróżnić nieumyślny wypadek drogowy od zabójstwa)*, „Prokuratura i Prawo” 2026/3, s. 87–111.

²⁴ Zob.: W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, s. 44; M. Florczak-Wątor [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2023, komentarz do art. 42, teza 3; P. Sarnecki [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, komentarz do art. 42, teza 5.

²⁵ Zob. M. Małecki, *Rażąca prędkość, rażąca niekonstytucyjność*, „Rzeczpospolita” z 19.11.2025 r., <https://www.rp.pl/rzecz-o-prawie/art43353691-mikolaj-malecki-razaca-predkosc-razaca-niekonstytucyjnosc> (dostęp: 12.02.2026 r.).

²⁶ Zob. S. Trociuk, *Odpowiedź Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich*, sygn. II.510.188.2025.PZ, s. 20, <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatiniatywyplik/16428/4/335rpo.pdf> (dostęp: 12.02.2026 r.): „Uchwalony art. 178d k.k. nie spełnia wymogów, jakie stawia przed prawem karnym zasada *nullum crimen sine lege stricta* leżąca u podstaw art. 42 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP. Organy stosujące art. 178d k.k. będą mogły dowolnie kształtować swoje przekonanie o wypełnieniu jego znamion przez oskarżonego, zaś ten nie będzie mógł podjąć realnej obrony opartej na wykładni językowej, gdyż ta wskazuje jednoznacznie, że uchwalony art. 178d k.k. jest przepisem niedookreślonym”.

²⁷ Zob. wypowiedź P. Zakrzewskiego, przedstawiciela Rzecznika Praw Obywatelskich: „Jeżeli mamy w tym sformułowaniu «rażące naruszenie przepisów i zasad ruchu drogowego» oraz «rażące naruszenie prędkości», czyli dwie cechy ocenne, to ten przepis jest rażąco niekonstytucyjny. I to nie jest tylko mój pogląd, bo ten pogląd już został wyrażony w literaturze fachowej, m.in. przez prof. Małeckiego. (...) Przepis ze względu na jego niedookreśloność jest po prostu niekonstytucyjny”, <https://www.senat.gov.pl/prace/komisje-senackie/przebieg.11095,1.html> (dostęp: 12.02.2026 r.).

W szczególności warto odnotować, że dyskutowane znamiona budują podstawowy typ czynu zabronionego, oddzielający dwa reżimy odpowiedzialności karnej – za przestępstwo i za wykroczenie. Stwierdzenie rażącego charakteru zachowania sprawcy w zasadniczy sposób zmienia charakter konsekwencji prawnych popełnionego czynu. Konstrukcja art. 178d k.k. jako typu podstawowego sprawia, że regulacji tej nie sposób miarodajnie porównywać z ocennymi znamionami wchodzącymi w skład typów kwalifikowanych, np. szczególnym okrucieństwem czy motywacją zasługującą na szczególne potępienie z art. 148 § 2 k.k. Niewyczerpanie znamion kwalifikujących prowadzi do odpowiedzialności sprawcy za typ podstawowy, podczas gdy niewyczerpanie znamion rażącego przekroczenia prędkości i naruszenia zasad ruchu z art. 178d k.k. będzie prowadzić do braku odpowiedzialności karnej za przestępstwo. Swoiście należy potraktować także próbę obrony art. 178d k.k. z powołaniem się na definicję występkę o charakterze chuligańskim²⁸. Ta ostatnia regulacja ma swój rodowód w Kodeksie karnym z 1969 r.²⁹ i została poddana gruntownej krytyce w doktrynie prawa karnego właśnie z powodu swej niedookreśloności³⁰. Podobieństwo do występkę o charakterze chuligańskim nie działa na korzyść art. 178d k.k., lecz jest dlań raczej dyskwalifikujące.

3. Problemy naruszenia innych zasad ruchu

Obok rażącego przekroczenia prędkości sprawca musi naruszyć również inne zasady ruchu lądowego. Artykuł 178d k.k. zbudowany jest z czasownika w formie osobowej, opisującego właściwą czynność sprawczą („prowadzi”), oraz z dwóch imiesłówów przysłówkowych współczesnych („przekraczając”, „naruszając”). Imiesłów przysłówkowy współczesny to nieodmienna forma czasownika, opisująca czynność dziejącą się jednocześnie z czynnością głównego czasownika w zdaniu. Zgodnie z wiedzą o gramatyce języka polskiego imiesłów

²⁸ Zob. stanowisko A. Myrchy, sekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości: „Tak jak brawurowa jazda jest określeniem niełatwym do zdefiniowania, tak podobnie niełatwy do zdefiniowania jest występki o charakterze chuligańskim zawarty w słowniczku w [art. 115] § 21 Kodeksu karnego. Czymże jest występki o charakterze chuligańskim? Jakbyśmy dzisiaj tutaj wszyscy się przepytali, to pewnie każdy podałby inną definicję, co pokazuje, że trudno jest sformułować jedną, spójną” – Senat RP, XI kadencja, Sprawozdanie stenograficzne, 46. posiedzenie Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniach 26 i 27.11.2025 r., s. 144, <https://www.senat.gov.pl/prace/posiedzenia/przebieg,646,1,wersja-pdf.html> (dostęp: 12.02.2026 r.).

²⁹ Ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94 ze zm.).

³⁰ Zob.: P. Kozłowska-Kalisz [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 417; O. Górniok [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016, s. 834–835; A. Michalska-Warias [w:] *Kodeks...*, red. T. Bojarski, komentarz do art. 115, teza 21, s. 325; K. Banasik, *Występki o charakterze chuligańskim (w świetle projektu zmiany kodeksu karnego z 19.12.2005 r.)*, „Państwo i Społeczeństwo” 2006/4, s. 73; J. Skupiński, *Chuligański charakter czynu – niefortunny powrót* [w:] *Reforma prawa karnego: propozycje i komentarze. Księga pamiątkowa Profesor Barbary Kunickiej-Michalskiej*, Warszawa 2008, s. 245–247; A. Marek, *Powrót chuligańskiego czynu w prawie karnym* [w:] *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, red. K. Krajewski, Warszawa 2007, s. 97.

tego typu wskazuje, że ten sam podmiot wykonuje dwie czynności w tym samym czasie³¹. Nie ulega wątpliwości, że naruszenie innych zasad ruchu lądowego ma mieć miejsce w ramach czynności sprawczej opisanej jako prowadzenie pojazdu; bezprawne i karalne prowadzenie pojazdu musi zostać uznane za przekroczenie normy sankcjonowanej, określającej zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, zarówno odnośnie do prędkości obowiązującej na danym odcinku drogi, jak i w aspekcie innych reguł postępowania w ruchu lądowym wynikających z przepisów obowiązującego prawa.

Posłużenie się spójnikiem „oraz” w kontekście wyrażnie wyodrębnionych trzech aspektów zachowania sprawcy („prowadzi”, „przekraczając”, „naruszając”) przesądza, że rażące przekroczenie prędkości jest odrębnym znamieniem czynu zabronionego określonego w art. 178d k.k., osobno należy zaś wykazać, że prowadzenie pojazdu rażąco naruszyło zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym obok samej prędkości określonej jako rażąco niedozwolona. Fakt naruszenia przez kierującego zasady prędkości dopuszczalnej/bezpiecznej nie równa się naruszeniu zasad bezpieczeństwa w ruchu, wymienionych w dalszej części przepisu, choć ryzyko utożsamienia obu znamion (rażącego przekroczenia prędkości z rażącym naruszeniem zasad ruchu lądowego) dostrzeżono na etapie opiniowania projektu w Sejmie³². Problem sygnalizował też Rzecznik Praw Obywatelskich³³. Wzmiankowano o tej kwestii w opinii legislacyjnej przygotowanej w Senacie, na bazie której przyjęto poprawkę dodającą do przepisu zaimek przymiotny „inna”³⁴.

Dodanie na etapie prac senackich określenia „innej”³⁵ doprecyzowało opis czynu zabronionego, wskazując wyraźnie na wymóg odrębnego ustalania faktu przekroczenia prędkości i faktu naruszenia innych zasad ruchu lądowego. Wydaje się, że wymóg taki

³¹ *Wielki słownik języka polskiego PAN*, hasło: imiesłów przysłówkowy współczesny, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/27015/imieslow-przyslowkowy-wspolczesny> (dostęp: 12.02.2026 r.).

³² Zob. M. Chmaj, *Opinia prawna w przedmiocie: oceny rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (druk nr 1451) pod względem zgodności tego projektu z Konstytucją*, 1.09.2025 r., https://orka.sejm.gov.pl/rexdomk10.nsf/0/3CBA4DF48CB83E25C1258CD6003BEFE2/%24File/i1570_25A_.pdf (dostęp: 12.02.2026 r.): „znaczące przekroczenie prędkości nierozdzielnie (z natury rzeczy) wiąże się z naruszeniem zasad bezpieczeństwa w stopniu rażącym (tutaj: naruszeniem zasady zachowania dopuszczalnej prędkości) oraz zagrożeniem bezpieczeństwu innych uczestników ruchu drogowego (albowiem m.in. temu służyć ograniczenia prędkości). Jeżeli wolą projektodawcy jest np. to, aby znamieniem czynu było rażące naruszenie innych zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym albo zagrożenie bezpieczeństwu większej (jakiej?) liczby osób, względnie zagrożeniu bezpieczeństwu w sposób kwalifikowany (jaki?), to powinien on inaczej sformułować przepis”.

³³ Zob. S. Trociuk, *Odpowiedź...*, s. 20.

³⁴ Zob. B. Mandylis, *Opinia do ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego*, 17.11.2025 r., s. 10, <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/7672/plik/535o.pdf> (dostęp: 12.02.2026 r.): „Konstrukcja przepisu budzi wątpliwość polegającą na tym, że rażące naruszenie prędkości jest niewątpliwie zachowaniem wyczerpującym znamiona rażącego naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym. Zatem dochodzi do zjawiska nakładania się znamion czynu zabronionego”.

³⁵ Zob. proces legislacyjny w Senacie RP dotyczący ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, Senat X kadencji, druk senacki nr 535, <https://www.senat.gov.pl/prace/proces-legislacyjny-w-senacie/ustawy-uchwalone-przez-sejm/ustawy-uchwalone-przez-sejm/ustawa,1945.html> (dostęp: 12.02.2026 r.).

wynikał z użycia w przepisie koniunkcji obu analizowanych znamion. Ich redukcja naruszałaby zakaz wykładni *per non est* (uznanie niektórych znamion za redundantne), należało jej więc uniknąć w toku wykładni przepisu.

Wyraźne określenie w uchwalonym art. 178d k.k., że sprawca musi rażąco przekroczyć prędkość oraz – oprócz tego – naruszyć inne od samej prędkości zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym nakłada na organ stosujący prawo obowiązek wykazania w każdej bez wyjątku sytuacji zrealizowania przez sprawcę obu wskazanych znamion. Niedopuszczalne jest zatem wnioskowanie, że z faktu prowadzenia pojazdu z prędkością – przykładowo – 300 km/h wynika automatycznie naruszenie także innych zasad bezpieczeństwa. Ich pogwałcenie musi zostać każdorazowo wykazane w danym stanie faktycznym, w świetle obowiązujących przepisów.

Należy podkreślić, że naruszenie określonej zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym nie może automatycznie przesądzać, iż osiągnęło ono poziom rażącego w rozumieniu art. 178d k.k. Jednak w pewnych konfiguracjach sytuacyjnych o wyczerpaniu omawianego znamienia mogą świadczyć rodzaj i charakter naruszonej reguły ostrożności (ujęcie systemowe w kontekście art. 115 § 2 k.k.). Naruszenie będzie rażące przez wzgląd na status wiążącej reguły ostrożności, mającej fundamentalne znaczenie dla bezpieczeństwa na drodze, np. zakaz wyprzedzania na przejściu dla pieszych. W innych przypadkach konieczne okaże się wykazanie odpowiednio jaskrawego naruszenia jednej zasady bezpieczeństwa bądź nagromadzenia naruszeń dwóch lub więcej mniej kluczowych zasad ruchu.

Poważniejsze problemy generuje kwestia wyłączenia z zakresu rozpatrywanego znamienia niektórych naruszeń zasad ruchu lądowego, które prowadzą do określonych w Kodeksie skutków prawnych na innych etapach prawnokarnego wartościowania czynu. Chodzi przede wszystkim o stan nietrzeźwości lub odurzenia sprawcy, których statystycznie częste występowanie w praktyce stosowania prawa uwypukla wagę analizowanego zagadnienia.

Systemowa analiza przepisów wskazuje jednoznacznie, że stan nietrzeźwości lub odurzenia to okoliczności stanowiące podstawę nadzwyczajnego obostrzenia kary w myśl coraz potężniej rozbudowywanego art. 178 k.k. Przewidziana tu podstawa obostrzenia kary znajduje zastosowanie m.in. do art. 178d k.k. Nietrudno dostrzec, że art. 178 k.k. – zaostrażający wymiar kary za różnego rodzaju przestępstwa w ruchu – nie znajduje jednak zastosowania do przestępstw określonych w art. 178a k.k., polegających na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Odmienne rozwiązanie byłoby nielogiczne, gdyż ta sama okoliczność warunkująca popełnienie czynu zabronionego jako przestępstwo, zagrożonego sankcją określoną w przepisie typizującym, stawałaby się automatycznie podstawą nadzwyczajnego obostrzenia kary za jego popełnienie. Przestępstwa tego nie dałoby się popełnić w formie przewidzianej w bazowym przepisie przewidującym „zwyczajny” wymiar kary. Skoro zatem art. 178d k.k. znajduje się w katalogu przestępstw objętych art. 178 k.k., to okoliczności nadzwyczajnie obostrzające karę nie mogą stanowić jednocześnie znamion przesądzających o popełnieniu omawianego przestępstwa.

Prowadzi to do wniosku, że rażącym naruszeniem innej zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w rozumieniu art. 178d k.k. nie może być znajdowanie się sprawcy w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, jeśli stan ten był jedynym naruszeniem

innej od samej prędkości zasady bezpieczeństwa, i to bez względu na to, czy stan ten będzie można uznać za rażący, czy też nie. Stan nietrzeźwości lub odurzenia sprawcy nie może być brany pod uwagę przy ustalaniu, czy zrealizowane zostały znamiona czynu zabronionego z art. 178d k.k.

Dopiero po przesądzeniu, że sprawca wyczerpał wszystkie konstytutywne znamiona określone w art. 178d k.k., z wyłączeniem stanu nietrzeźwości lub odurzenia, stany te będą wpływały na wymiar kary za popełnione przestępstwo na zasadach określonych w art. 178 k.k. Oznacza to, że sprawca prowadzący pojazd z rażącym przekroczeniem prędkości oraz w stanie nietrzeźwości musi naruszyć jeszcze inną zasadę w ruchu lądowym, by sprostać wymaganiom art. 178d k.k. – naruszenie owej zasady musi zostać wykazane w toku postępowania karnego.

4. Problemy narażenia na bezpośrednie niebezpieczeństwo

Trzecie znamię czynu zabronionego z art. 178d k.k. głosi, że sprawca „przez to naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku określonego w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1”. Analizowany fragment przepisu otwiera klauzula „przez to”, składająca się z przyimka oraz zaimka wskazującego. Zaimek „to” należy odnosić do obu znamion budujących art. 178d k.k., tzn. rażącego przekroczenia prędkości wraz z koniunktywnym spełnieniem warunku rażącego naruszenia zasad ruchu. Z kolei znamię wymagające narażenia człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo wprowadza do opisu czynu zabronionego wymóg skutkowości (typ konkretnego narażenia na niebezpieczeństwo³⁶). Zwrot „przez to” łączy obie części przepisu w taki sposób, że na gruncie art. 178d k.k. konieczne jest ustalenie związku przyczynowego oraz związku normatywnego między przekroczeniem przez sprawcę prędkości oraz (koniunktywnie) naruszeniem innych zasad ruchu lądowego a zaistnieniem skutku w postaci bezpośredniego niebezpieczeństwa dla zdrowia lub życia człowieka.

Wymóg spowodowania skutku „przez to” należy odczytywać w taki sposób, że podstawę jego obiektywnego przypisania stanowi bezprawny czyn sprawcy, który *ex ante* narusza normę sankcjonowaną co najmniej w dwóch aspektach: przekroczenia dozwolonej prędkości oraz naruszenia jeszcze innej zasady bezpieczeństwa w ruchu. Przestrzeganie normy sankcjonowanej miało zaś zapobiegać atakowi na dobro prawne na tej drodze, na której bezpośrednie niebezpieczeństwo rzeczywiście się zmaterializowało. W tym zakresie znajdują zastosowanie wszystkie reguły przypisania skutku omawiane w nauce prawa karnego³⁷ i orzecznictwie³⁸.

³⁶ Zob. W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, s. 198; A. Zoll [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, t. II, cz. I, *Komentarz do art. 117–211a*, red. W. Wróbel, Warszawa 2017, komentarz do art. 160, teza 1.

³⁷ Zob. W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, s. 198–206; J. Giezek, *Przyczynowość oraz przypisanie skutku w prawie karnym*, Wrocław 1994; M. Małecki, *Obiektywne przypisanie skutku*, „Pole Karne” z 19.11.2025 r., <https://www.youtube.com/live/1dq5TfKDMvc> (dostęp: 12.02.2026 r.).

³⁸ Zob. np. wyroki SN: z 19.05.2015 r., V KK 85/15, LEX nr 1746427; z 12.10.2016 r., V KK 153/16, LEX nr 2151447.

Wydaje się, że skutek przypisywany sprawcy w ramach art. 178d k.k. nie musi być wynikiem „rażącego” przekroczenia prędkości i podobnie skwantyfikowanego naruszenia zasad ruchu. Dla spełnienia kryteriów przypisania skutku należy wykazać zaistnienie relacji sprawstwa między skutkiem a naruszeniem przez sprawcę normy sankcjonowanej, niezależnie od oceny, czy jej naruszenie miało charakter rażący, czy nie. Rażący charakter działania sprawcy jest domeną normy sankcjonującej jako dodatkowe znamię modalne. Kluczowe dla przypisania skutku jest natomiast naruszenie normy sankcjonowanej.

Podstawą testu alternatywnego zachowania zgodnego z prawem na płaszczyźnie normatywnej *ex post* będzie zatem czyn nienaruszający normy sankcjonowanej, a nie jedynie czyn nienaruszający jej rażąco, i to w dwóch wskazanych w przepisie aspektach. Z oczywistych powodów nie wyłączy odpowiedzialności karnej stwierdzenie, że gdyby sprawca nie naruszył rażąco reguł ostrożności, do skutku i tak by doszło, gdyż doszłoby do niego nawet bez rażącego przekroczenia prędkości bądź bez rażącego naruszenia innej zasady bezpieczeństwa. Właściwe z perspektywy omawianej przesłanki przypisania jest przesądzenie, czy do skutku doszłoby w razie przestrzegania przez sprawcę w ogóle zasady prędkości dozwolonej oraz nienaruszania w ogóle innych zasad ruchu.

Znamię narażenia na bezpośrednie niebezpieczeństwo należy wyklądać analogicznie do innych przepisów ustawy karnej, w szczególności art. 160 § 1 oraz art. 174 k.k. Jego analiza jest przedmiotem licznych orzeczeń i wypowiedzi doktryny. Zrekapitułujmy je syntetycznie.

Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z 6.11.2013 r., V KK 326/13: „Sporządzenie bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy polega na spowodowaniu sytuacji, która niezależnie od dalszej ingerencji człowieka może w każdej chwili przekształcić się w katastrofę w ruchu lądowym”³⁹. Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z 23.12.2015 r., II AKa 386/15, zdefiniował omawiane pojęcie jako: „sytuacje zagrożenia, które w każdej chwili i to niezależnie od dalszej ingerencji człowieka mogą w następstwie prowadzić do katastrofy w ruchu lądowym”⁴⁰. Ze względu na konstrukcję art. 178d k.k., penalizującego także przedpole wypadku określonego w art. 177 k.k., definicję tę można rozszerzyć poprzez stwierdzenie, że chodzi o sytuację, która niezależnie od dalszej ingerencji człowieka ma potencjał do przekształcenia się co najmniej w wypadek komunikacyjny. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 16.04.2014 r., II KK 314/13, wskazał, że art. 174 § 1 k.k. wymaga, aby spowodowane przez sprawcę niebezpieczeństwo miało charakter konkretny, a nie jedynie potencjalny. Spowodowane zagrożenie ma wystąpić w takiej skali, że niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób mogło się ziścić bez żadnych dalszych, bezprawnych zachowań danego sprawcy i bez konieczności pojawienia się jakichkolwiek nowych czynników „dynamizujących”⁴¹ (na gruncie art. 178d k.k. bez wymogu wielu osób).

Z kolei interpretując art. 160 k.k., Sąd Najwyższy w wyroku z 15.11.2017 r., IV KK 293/17, stwierdził, że konieczne jest zaistnienie skutku: „w postaci obiektywnie

³⁹ Postanowienie SN z 6.11.2013 r., V KK 326/13, LEX nr 1396498. Definicja ta została powtórzona w postanowieniu SN z 7.10.2019 r., IV KK 497/19, LEX nr 3560562.

⁴⁰ Wyrok SA w Katowicach z 23.12.2015 r., II AKa 386/15, LEX nr 2023114.

⁴¹ Postanowienie SN z 16.04.2014 r., II KK 314/13, LEX nr 1491259.

istniejącego potencjału niebezpieczeństwa utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Narażenie na to niebezpieczeństwo ma mieć charakter konkretny, ustawodawca wymaga, aby było to niebezpieczeństwo bezpośrednie⁴². W literaturze „bezpośrednie niebezpieczeństwo” utożsamiane jest ze spowodowaniem przez sprawcę sytuacji, w której ziszczenie się zagrożenia dla dobra prawnego nie wymaga dalszego zdynamizowania zastanego układu sytuacyjnego⁴³. Określane było również jako „groźba realna z zachowaniem ogromnego prawdopodobieństwa”⁴⁴.

Wszystkie przytoczone definicje akcentują autonomiczność, konkretność, realność ziszczenia się zagrożenia. Niebezpieczeństwo to stan, który wyrwał się z rąk sprawcy, nad którym kierujący w danej sytuacji na drodze nie panuje. Jeśli więc kierujący rażąco przekracza prędkość, jadąc np. 300 km/h, oraz rażąco narusza inne zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, jednak panuje nad pojazdem, a czasoprzestrzenne rozliczenie dynamiki zdarzenia nie wskazuje na to, by zagrożenie mogło przerodzić się samoistnie w naruszenie dobra prawnego, nie zostaną spełnione znamiona analizowanego przestępstwa. Wymóg skutkowości wprowadzony do art. 178d k.k. istotnie zawęża jego zastosowanie; nie pozwala zwalczać piratów drogowych, którzy rażąco przekraczają prędkość, łamiąc rażąco inne zasady ruchu, jeśli nie wykaże się, że przez to spowodowali *in concreto* stan bezpośredniego niebezpieczeństwa w sensie wymaganym przez doktrynę i orzecznictwo.

5. Podsumowanie

Przeprowadzone rozważania dowodzą, że stosowanie nowego typu czynu zabronionego pod groźbą kary z art. 178d k.k. może okazać się wysoce utrudnione w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Widać to szczególnie wyraźnie na gruncie dwóch niedookreślonych znamion „rażąco”, generujących poważne ryzyko arbitralności i nierówności wobec prawa. Wątpliwości wykładnicze wskazują na naruszenie przez art. 178d k.k. konstytucyjnej zasady określoności. Prokonstytucyjne podejście do art. 178d k.k. musi oznaczać jego stosowanie wyłącznie w sytuacjach bezdyskusyjnych i oczywistych: zaistniała szokująca prędkość, która nie miała prawa się zdarzyć w realiach ruchu lądowego (np. ponad 200 km/h w terenie zabudowanym), doszło do ewidentnego naruszenia innych zasad ruchu o charakterze fundamentalnym dla bezpieczeństwa na drodze oraz jednoznacznie wykazano, że skutkiem zachowania sprawczego było bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia człowieka.

⁴² Wyrok SN z 15.11.2017 r., IV KK 293/17, LEX nr 2395394.

⁴³ K. Buchała, *Przestępstwa i wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji drogowej*, Bydgoszcz 1997, s. 221.

⁴⁴ E. Szwedek, *Sporządzenie niebezpieczeństwa zdarzenia określonego w art. 136 k.k.*, „Nowe Prawo” 1975/3, s. 408.

Abstract

Criminal speeding (Article 178d of the Penal Code)

Dr Hab. Mikołaj Małecki, professor of the Jagiellonian University – Department of Criminal Law, Faculty of Law and Administration, Jagiellonian University in Kraków, Poland

ORCID: <https://orcid.org/000-0002-2878-2791>

contribution to the preparation of the article: 50%

Kordian Bielak – graduate of the Faculty of Law and Administration, Jagiellonian University in Kraków, Poland

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-7123-5761>

contribution to the preparation of the article: 25%

Łukasz Kraj – graduate of the Faculty of Law and Administration, Jagiellonian University in Kraków, Poland

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6635-1819>

contribution to the preparation of the article: 25%

The amendment to the Polish Penal Code (PPC), which has been in force since 29 January 2026, introduced a new type of prohibited act under Article 178d, penalizing the driving of a motor vehicle grossly in excess of the speed limit and in gross breach of other rules on road traffic safety resulting in exposing a person to the immediate danger of a loss of life or injury. The article presents a dogmatic analysis of the constituent elements of this new offence. It discusses the meaning of the term ‘gross’, especially with respect to the constitutional principle of definiteness, and the problem of breaching other road traffic regulations, as well as the requirement that the act poses a threat. The authors indicate numerous problems of interpretation and propose the need for a restrictive, narrow interpretation of Article 178d PPC, which means its application to obvious, doubtless road traffic events.

Keywords: criminal law, immediate danger, speeding, meaning of ‘gross’, road traffic, safety rules

Bibliografia / References

Banasik K., *Występek o charakterze chuligańskim (w świetle projektu zmiany kodeksu karnego z 19.12.2005 r.)*, „Państwo i Społeczeństwo” 2006/4.

Buchała K., *Przestępstwa i wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji drogowej*, Bydgoszcz 1997.

Chmaj M., *Opinia prawna w przedmiocie: oceny rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (druk nr 1451) pod względem zgodności tego projektu z Konstytucją*, 1.09.2025 r., https://orka.sejm.gov.pl/rexdomk10.nsf/0/3CBA4DF48CB83E25C1258CD6003BEFE2/%24File/i1570_25A_.pdf (dostęp: 12.02.2026 r.).

Debata: zabójstwo drogowe. Czy wyższe kary powstrzymają bandytów, Kanał Zero, 9.10.2024 r., <https://www.youtube.com/watch?v=AsNuTnBbhFY> (dostęp: 12.02.2026 r.).

Florczak-Wątor M. [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2023.

- Giezek J., *Przyczynowość oraz przypisanie skutku w prawie karnym*, Wrocław 1994.
- Górniok O. [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016.
- Gworys G., Krok A., Małecki M., Obłozka K., Somerlik K., Stokłosa P., Waltoś T., Wiese P., Wiktorek M., Woźniak S., *Medyczne fake-newsy a prawo karne*, „Państwo i Prawo” 2024/4.
- Inny słownik języka polskiego PWN*, red. M. Bańko, Warszawa 2000.
- Kozłowska-Kalisz P., Mozgawa M. [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.
- Kraj Ł., *Zabójcza Triada (jak odróżnić nieumyślny wypadek drogowy od zabójstwa)*, „Prokuratura i Prawo” 2026/3.
- Krzemiński M., Pogorzelski O., *Zakaz wykładni per non est* [w:] *Argumenty i rozmowania prawnicze w konstytucyjnym państwie prawa. Komentarz*, red. M. Florczak-Wątor, A. Grabowski, Kraków 2021.
- Łabuda G. [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021.
- Majewski J. [w:] *Kodeks karny. Część szczególna, t. III, Komentarz do art. 278–363*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2022.
- Małecki M., *Obiektywne przypisanie skutku*, „Pole Karne” z 19.11.2025 r., <https://www.youtube.com/live/1dq5TfKDMvc> (dostęp: 12.02.2026 r.).
- Małecki M., *Rażąca prędkość, rażąca niekonstytucyjność*, „Rzeczpospolita” z 19.11.2025 r., <https://www.rp.pl/rzecz-o-prawie/art43353691-mikolaj-malecki-razaca-predkosc-razaca-niekonstytucyjnosc> (dostęp: 12.02.2026 r.).
- Małecki M., *Zmiana normatywna art. 98 Kodeksu wykroczeń („inne osoby”). Rzecz o regulach wykładni tekstu ustawy karnej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2011/3.
- Małecki M., Płóciennik W., Szabatowska N., *Glosa do postanowienia SN z dnia 11.01.2017 r., III KK 196/16*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2018/3.
- Mandylis B., *Opinia do ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego*, 17.11.2025 r., <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/7672/plik/5350.pdf> (dostęp: 12.02.2026 r.).
- Marek A., *Powrót chuligańskiego czynu w prawie karnym* [w:] *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, red. K. Krajewski, Warszawa 2007.
- Michalska-Warias A. [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. T. Bojarski, Warszawa 2016.
- Patora K. [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Kulesza, Warszawa 2025.
- Sarnecki P. [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016.
- Skupiński J., *Chuligański charakter czynu – niefortunny powrót* [w:] *Reforma prawa karnego: propozycje i komentarze. Księga pamiątkowa Profesor Barbary Kunickiej-Michalskiej*, Warszawa 2008.
- Słownik języka polskiego*, t. 7, red. W. Doroszewski, Warszawa 1965.
- Słownik języka polskiego PWN*, hasło: rażąco, <https://sjp.pwn.pl/so/ra%C5%BC%C4%85co.html> (dostęp: 12.02.2026 r.).
- Szwedek E., *Sprawdzenie niebezpieczeństwa zdarzenia określonego w art. 136 k.k.*, „Nowe Prawo” 1975/3.
- Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 3, red. S. Dubisz, Warszawa 2003.
- Urbańska-Jaworska J., *W trakcie nielegalnych wyścigów zabili dwoje pieszych na pasach. Sąd: „Nie można skazać ich za zabójstwo”*, Wyborcza.pl z 19.10.2022 r., <https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,29044101,urzadzili-sobie-nielegalne-wyscigi-ulicami-jeleniej-gory-zginely.html> (dostęp: 12.02.2026 r.).

Wielki słownik języka polskiego PAN, hasło: imiesłów przysłówkowy współczesny, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/27015/imieslow-przyslowkowy-wspolczesny> (dostęp: 12.02.2026 r.).

Wielki słownik języka polskiego PAN, hasło: rażąco, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/82930/razaco> (dostęp: 12.02.2026 r.).

Wiktorek M., *Zabójstwo drogowe Jak udowodnić zamiar? Surowe kary za uliczne wyścigi – ŁĄCZY NAS KARNE* z dr. Grzegorzem Bogdanem i dr. hab. Jerzym Lachowskim, prof. UMK, [Karne24.com](https://karne24.com), 7.10.2024 r., <https://karne24.com/zabojstwo-drogowe-jak-udowodnic-zamiar-surowe-kary-za-uliczne-wyscigi/> (dostęp: 12.02.2026 r.).

Wróbel W., Zoll A., *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2014.

Współczesny słownik języka polskiego, red. B. Dunaj, Warszawa 2007.

Zoll A. [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, t. II, cz. I, *Komentarz do art. 117–211a*, red. W. Wróbel, Warszawa 2017.